

Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry Lausunto
Otavankatu 5
28100 Pori

14.5.2021

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen kirjaamo
PI 156
60101 Seinäjoki

Mielipide vesienhoitosuunnitelma-aineistoista Satakunnan alueelle vuosiksi 2022-27

Ehdotus Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi vuosille 2022-2027

8.3 Kalankasvatus

Merellä tapahtuvaa kasvatusta on vähennettävä ja siirryttävä maalla altaissa tapahtuvaan kasvatukseen. Tällöin altaiden vesiä voidaan kierrättää oman puhdistamon kautta. Altaiden vesiä vaihdettaessa käytetty vesi johdetaan kunnalliseen jätevesiverkostoon. Tällaisesta siirtymästä on tehtävä suunnitelma.

Merikasvatuksen kassien talvisäilytyspaikkoihin on kiinnitettävä myös erityistä huomiota. Paikkjen on oltava sellaisia, jotka tuottavat mahdollisimman vähän vesistövaikutuksia ja haittaa ympäristölle.

Kalarehun kotimaista tuotantoa on kehitettävä edelleen. Tavoitteena on oltava täysin kotimainen tuotanto raaka-aineista alkaen. Rehun tuotannossa on lisättävä ns. roskakalan käyttöä merkittävästi.

8.4 Turvetuotanto

Ympärivuotisen kasvillisuuskentän käytössä ongelmana on talvinen käyttö. Vaikka kenttä olisi talvella sula niin kasvillisuus on kuollut, jolloin se ei poista vedestä ravinteita. Pahin tilanne on silloin, kun on jäässä ja silloin tulee vesisateita. Tällöin joudutaan kentälle päästämään vettä ja se virtaa jäätä pitkin sellaisenaan vesistön eli yhtään puhdistumista ei tapahdu.

Turpeenkaivuun loppuessa kentältä jälkikäyttö ei *missään* tapauksessa saa olla maa- ja metsätalousoikäyttö. Jälkikäyttönä

tulee olla joku seuraavista vaihtoehdoista:

Vaihtoehto 1:

Alueelle muodostetaan kosteikko tai järvi. Tällöin alue myös jätettävä kehittymään luontaisesti. Aluetta voidaan myös käyttää virtaamien tasaukseen vesistöissä erityisesti tulevaisuudessa, kun sadannat lisääntyvät.

Vaihtoehto 2:

alueelle perustetaan aurinkopaneelikenttä

Vaihtoehto 3:

Alueelle perustetaan tuulivoimala-alue. Tällöin ainakin osalle alueesta voitaisiin perustaa kosteikko.

Turpeenkaivuukenttien alapuolisten vesistöjen syvänteet ovat täyttyneet humuksesta. Erityisesti purojen ja jokien syvänteiden tyhjentäminen on erityisen tärkeää kalojen elinolosuhteiden ja ruokailualueiden parantamisen kannalta. Tällaisista ruoppaamisista on tehtävä vesistökohtaiset suunnitelmat. Suunnitelmissa on myös määriteltävä, miten alueilla toimineet/toimivat turpeenkaivajat sekä maa- ja metsätalouden harjoittajat osallistuvat ruoppaus- ja suunnittelukustannuksiin.

Sivulla 122 alkaen ja taulukossa 28 on esitetty jo toteutettujen toimenpiteiden riittävyys ja lisätarve, jotka ovat tavoitteisiin nähden olleet riittämättömät. Kommentit ovat siinä määrin yleisluontoisia, että ne koskevat kaikkia alueita, joissa on peltoviljelyä tai metsätaloutta.

Maa- ja metsätaloudessa on peruskuivatukseen liittyviä kipukohtia, jotka paljolti juontavat vuonna 1902 säädetyin vesioikeuslain nojalla tehtyjen suunnitelmien ja perustettujen ”ojayhtiöiden” oikeudellisen aseman epäselvyyksiin. Vesilain tarkoittamia puroja pidetään usein ojina ja sellaisina ne ovat suojelutoimien ulkopuolella. Lain edellyttämä ilmoitus uoman kunnostusperkauksesta jää tekemättä, jolloin usein toistuva kaivu estää uoman muuttumisen luonnontilaisen kaltaiseksi. Vanha ”ojayhtiö” saattaa estää puron vesienhoidollisen kunnostuksen ja ojitukseen myönnettävää valtion tukea saatetaan jopa käyttää luonnonmukaistuneen puron perkaamiseen. Vesilaki suojaa periaatteessa luonnontilaiseksi muuttunutta uomaa heikentämiseltä, mikä olisi tehokas keino vesien hyvän tilan saavuttamiseksi, mutta käytännössä tätä säännöstä ei sovelleta. Tämä säännös (VL5:8.2) pitäisi ottaa sovellettavaksi aina, kun mahdollista. Ojien kunnostus tehdään usein ”varman päälle” tarpeettoman syväksi. Ojitusten suunnitteluun on hyviä työkaluja ja ne paranevat koko ajan – nämä työkalut pitäisi saada käyttöön.

8.7 Maatalous

Maatalous on merkittävä vesien tilaa huonontava sektori ja metsätalouden ohella tärkein riskitekijä sille, että 2027 mennessä vesistöissä ei saavuteta hyvää tilaa. Siitä syystä näiden sektoreiden toimenpideohjelmien viimeistelyyn tulee panostaa erityisen paljon. Taulukoissa 39 ja 40 mainittut toimenpiteet ovat näin ollen riittämättömiä ja niihin tulee kohdentaa lisäresurssointia ja -investointeja. Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi olemme tunnistaneeet joitakin institutionaalisia peruskuivatukseen liittyviä katvealueita,

jotka puuttuvat nyt esitetystä. Ne ovat olleet ongelmana kaikkien edellisten suunnitelmakausien aikana ja puuttuvat myös nyt esitetystä.

1. Puroksi luokiteltujen virtavesien tunnistaminen.

Viljelijäkarttoihin merkittävät vesilain perusteella puroksi luokiteltavat uomat on usein merkitty ojiksi (valtaojiksi) senkin vuoksi, että se on viljelijälle edullisempaa. Viljelijäkartat ovat VIPU-palvelun takana ja luottamuksellisia, joten yksittäisten uomien luokitusta ei pääse tarkistamaan. Vesilain mukaan puro on vesistö, mutta oja ei sitä ole, joten tämän erottelun oikeellisuus on olennaista. Asia vaikuttaa myös ympäristökorvauksen ehtoihin esimerkiksi suojakaistavaatimuksiin.

Purot, joiden valuma-alue on $> 10 \text{ km}^2$ olisi periaatteessa helppo korjata oikeiksi, koska se voidaan tehdä pelkästään valuma-alueet sisältävien uomakartastojen pohjalta. Ne purot, joiden valuma-alue on $< 10 \text{ km}^2$ ovat ongelmallisempia, koska silloin joudutaan erikseen tarkastelemaan näiden uomien vesilain mukaisia kriteerejä. On kuitenkin tärkeää, että nekin käydään läpi. Tämän kokoluokan uomat (punaisessa kirjassa ”pienet joet”) ovat myös Etelä-Suomessa erittäin uhanalainen luontotyyppi, tässä uhanalaisuus on laadullista, ei määrällistä.

2. Ojituksista ilmoittaminen

Vesilaki (VL5:6§) edellyttää ilmoittamaan muusta kuin vähäisestä ojituksista. Tämä jää usein tekemättä ja lisäksi on ongelmallista, jos ”vähäiseksi” arviointi on pelkästään ojitajan varassa. Kaikista ojituksista tulisi ilmoittaa ELY-keskukselle, jolloin ojituksen vaikutus vesistöön tulisi arvioiduksi ja sitä voitaisiin ohjeistaa. Ojitus on nykyisin pääasiassa kunnossapitoa ja sen merkittävin kustannus on kaivinkoneen saaminen paikalle, joten tapana on kaivaa samalla ”varmuuden vuoksi” syvään, leveästi ja jo kunnossa olevia kohtia tarpeettomasti.

Tämä ilmoitusvelvollisuus liittyy myös edelliseen kohtaan, eli lain tarkoittamien vesistöjen tunnistamiseen.

3. Luonnontilaisen kaltaiseksi muuttuneiden uomien käsittely

Vesilain 5 -luvun 8§:n 2 mom: ”*Jos ojan kokonaisuutena tarkasteltuna voidaan katsoa muuttuneen luonnontilaisen kaltaiseksi uomaksi, sovelletaan sen kunnossapitoon ja käyttöön I momentin estämättä, mitä tässä luvussa säädetään ojituksista.*” (Huom! tämä koskee myös puroa).

Tämä on käytännössä kuollut pykälä (mikä ilmenee ELY-keskuksen kanssa käytyjen keskustelujen perusteella), vaikka sen pitäisi olla tärkeä keino VPD:n tavoitteiden saavuttamiseksi. Luonnontilaisen kaltaisuuden arvioimiseksi on tehty hyvä opas, mutta sitä ei käytännössä sovelleta (ainakaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen alueella).

ELY-keskuksen mukaan luonnontilaisen kaltaiseksi arvioiminen tulisi tehtäväksi, kun ojituksista ilmoitetaan, kts edellinen kohta.

Jos ilmoitus jää tekemättä, niin tätä arviointia ei tietenkään tehdä, lisäksi ELY-keskus on pitänyt pykälän soveltamisessa erittäin korkeaa kynnystä.

Laki tai hallituksen esitys ei mitenkään sido tätä arviointia ojituseroittamiseen, joten kyseessä on viranomaisen oma tulkinta. Lain tarkoittamien uomien kartoittaminen pitäisi tehdä proaktiivisesti, jolloin uomien kunnossapito edellyttäisi uuden suunnitelman tekoa luonnonmukaisten menetelmien pohjalta.

4. Vesilain tekstin täsmentäminen puron/vesistön/ojan suhteen

Edellä mainittu ”*Jos ojan ...*” teksti on merkitykseltään epäselvä, koska momentissa tarkoitettu uoma on lähtökohtaisesti puro, mikä ilmenee myös hallituksen esityksen tekstistä. Muuallakin vesilaissa käytetään termiä ”*oja*”, kun tarkoitetaan joko puroa tai sekä puroa, että ojaa. Koko vesilain teksti pitäisi käydä läpi ja tältä osin täsmentää.

Yhdessä edellä mainitun uomien luokittelun korjaamisen kanssa tämä tekstin korjaus toisi jokia pienemmät virtavedet paremmin vesien suojelun piiriin.

5. Vesioikeuslain nojalla tehtyjen suunnitelmien ja perustettujen yhteisöjen rauettaminen

Suomessa on merkittävä määrä, ehkä kymmeniä tuhansia, 1902 vesioikeuslain nojalla tehtyjä ojitussuunnitelmia ja niiden toteuttamiseksi perustettuja ojitusyhteisöjä (aik. *ojayhtiöitä*). Nämä ojitukset olivat enimmäkseen purojen perkauksia. Vesilain mukaan yhteisöihin tulee soveltaa nykyistä vesilakia (VL19:13§), joten ne eivät ole ilman uudelleenjärjestäytymistä VL:n 12-luvun säännösten perusteella oikeuskelpoisia. Käytännössä niitä kuitenkin pidetään oikeuskelpoisina, vastoin vesilain määritelmiä.

Vanhoja ennen 1962 tehtyjä suunnitelmia pidetään edelleen pätevinä, vaikka vuonna 1902 säädettyä vesilakia ei silloin osattukaan harmonisoida tulevaa vesipuitedirektiiviä ennakoiden.

Vanhat vesioikeuslain nojalla tehdyt suunnitelmat ja perustetut yhteisöt tulisi automaattisesti rauettaa. Jos niille on tarvetta, niin yhteisöjen tulisi järjestäytyä uudelleen vesilain mukaisesti ja suunnitelmat tulisi päivittää nykyisiä säännöksiä vastaaviksi. Tämä edellyttää ehkä vesilain uudistamista, mutta ainakin sen lain tekstin mukaista tulkintaa.

8.6 Metsätalous

Metsien vesistökuormitus suurelta osin johtuu ojituksista ja edellä sanottu maataloudesta paljolti koskee myös metsäojituksia. Myös metsätalouden suhteen olemme havainneet sellaisia ojitusta koskevia lainsäädäntöön tai lakien tulkintaan liittyviä ongelmia, jotka puuttuvat nyt tehdystä ehdotuksesta.

1. Puroksi luokiteltujen virtavesien tunnistaminen ja metsälain 10§

Vesilain tarkoittamia puroja saatetaan pitää ojina ja siitä syystä metsälain 10§ jää huomiotta. Usein puro kulkee sekä metsien, että peltoaukeiden läpi. Tällöin olisi tärkeää, että uoman luokitus on johdonmukainen ja metsän käsittely sen lähistöllä tehdään 10§:n määräysten mukaisesti.

2. Ojituksen toteuttaminen uusimman tiedon pohjalta

Metsäojitus on käytännössä vanhojen ojien kunnostamista ja, kuten maatalousojien kohdalla, helposti kaivetaan ”varmuuden vuoksi” tarpeettoman syvään. Ojitusten suunnitteluun on tulossa entistä parempia työkaluja, on tärkeää, että uusimmat työkalut otetaan käyttöön. Tällöin kunnostuksen syvyys ja tarve voidaan määrittää jopa kuviokohtaisesti.

Turvemetsien ojituksissa tulee aina tukeutua uusimpaan tietoon.

Jatkuvaan kasvatukseen siirtyminen

Pitämällä metsä peitteisenä voidaan hyödyntää puuston haihdutusta ja tällä voidaan välttää ojituksen kunnostustarve tai pienentää sitä.

Muutamit karttakuvista ovat sekavia. Yli kymmenesosa miespuolisesta lukijakunnasta on värisokeita, ja heiltä vihreään, punaiseen ja ruskeaan nojaava erittely jää ymmärtämättä. Esimerkiksi ”Vesienhoitoalueen järvityypit” sivulla 26: kuvan 11 eri luokkaa voisi tiivistää vähähumuksisiin, runsashumuksisiin ja runsasravinteisiin tms. Sivun 28 kuvassa sekoittuvat savi- ja turvemaiden joet.

Ehdotus Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesienhoidon toimenpideohjelmaksi vuosille 2022–2027

”Taulukko 5.1. Varsinais-Suomen ja Satakunnan toimenpideohjelma-alueella sijaitsevat EU-uimarannat (v. 2019).”
Tekstistä ja taulukosta puuttuu: Sisävedet → Mäkelän uimaranta → Eurajoen yläosa.

13.6.1 Nimeämisen perusteet

”Voimakkaasti muutetuksi vesimuodostuma on mahdollista nimetä kolmen edellytyksen täytyessä: 1) vesimuodostumaa on muutettu rakentamalla tai säännöstelemällä, mistä on seurannut vesiekosysteemin tilan huonontuminen, 2) hyvää ekologista tilaa ei voida saavuttaa aiheuttamatta merkittäviä haitallisia vaikutuksia vesistön tärkeille käyttötavoitteille, kuten tulvasuojelulle, vesivoimatuotannolle tai virkistyskäytölle tai ympäristön tilaan laajemmin ja 3) vesistön rakentamisella saatua hyötyä ei voida saavuttaa muilla teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisilla sekä ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla.”

Vaikka nimeämisen perusteita on muutettu, eivät ne edelleenkaan vastaa EU:n Vesipuidedirektiivin kautta säädettyjä velvoitteita vesistön hyvän ekologisen tilan saavuttamisesta.

S. 109: ”Yhdyskuntien jätevesikuormituksen on arvioitu olevan Varsinais-Suomen ja Satakunnan toimenpideohjelma-alueella merkittävä vesien tilaan vaikuttava paine kahdessa järvässä (Karhijärvi ja Kiskon Kirkkojärvi), 14 jokimuodostumassa ja 21 rannikkovesimuodostumassa.”

s. 110: ”Laitosten käytön ja ylläpidon tehostaminen: toimenpidettä esitetään niiden puhdistamoiden osalta, joilla uuden ympäristöluvan mukaisesti tulee tehdä tehostamistoimenpiteitä vuosina 2022–2027 tai uusi lupahakemus on vireillä, joka sisältää tehostamistoimenpiteitä puhdistamalla. Näitä ovat Someron (Kiskonjoki-Uskelanjoki-Halikonjoki), Taalintehtaan (Saaristomeri) sekä JVP Euran, Säskylän, Rauman Maanpäänniemen ja Uudenkaupungin Hápönniemen (Eurajoki-Lapinjoki-Sirppujoki) jätevedenpuhdistamot. Toimenpiteen määränä on muuttuvan luvan piirissä olevan puhdistamon asukasluku. Kustannukset on laskettu valtakunnallisen suunnitteluohjeistuksen mukaisesti, jossa tehostamistoimenpiteiden osuus jätevesimaksusta on 0,22 €/m³ ja ominaiskulutus 0,155 m³ /as/d (valtakunnallinen kesiarvo), jonka perusteella vuosittaiset 12,4 €/asukas/vuosi.”

Yhdyskuntien jätevesikuormituksen merkittävä vesien tilaan vaikuttava paine kohdistuu pääosin joki- ja rannikkovesimuodostumiin. Esimerkiksi Eurajoen valuma-alueella tämä selittyy paikallisten jätevedenpuhdistamoiden (3 kpl) siirtoviemäreillä, jotka kohdentavat jätevet keskitetysti Eurajokeen ja sieltä edelleen Eurajoen salmeen ja Selkämereen.

Laitosten käytön ja ylläpidon tehostamisen listalta puuttuu Apetit Ruoka Oy:n puhdistamo.

S. 110: ”Jätevesipuhdistamoiden sulkeminen ja jätevesien käsittelyn keskittäminen: kaudella 2022–2027 lopettavia puhdistamoja toimenpideohjelma-alueella on kaksi. Salon Toijan jätevedenpuhdistamolta (Kiskonjoki-Uskelanjoki-Halikonjoki) jätevedet johdetaan Salon keskuspuhdistamolle ja Rikosseuraamuslaitos Köyliön osaston (Kokemäenjoen alaosa-Loimijoki) jätevedet johdetaan Säskylän puhdistamolle. Toimenpiteen määränä on kyseisen puhdistamon AVL ja kustannuksia ei esitetä.”

Näkemyksemme mukaan Köyliön vankilan jätevesiä ei tule johtaa Säskylän puhdistamolle, josta ne edelleen käsiteltynä päätyisivät kuormittamaan Eurajokea. Järkevämpää on ohjata vankilan jätevedet Huittisten keskuspuhdistamolle. Jätevedet voidaan ohjata Säskylä – Huittinen siirtoviemäriin, jota ympäristöjärjestöt ovat ehdottaneet Vaasan hallinto-oikeudessa käsiteltävänä olevassa Säskylän ja Apetit Ruoka Oy:n purkupaikkalupakäsittelyssä.

S. 110: ”Taulukossa 16.1 on esitetty Varsinais-Suomen ja Satakunnan toimenpideohjelma-alueelle esitettävät yhdyskuntien toimenpiteet ja kustannukset vuosille 2022–2027 suunnittelualueittain.”

Keinovalikoimasta on jätetty kokonaan pois siirtoviemäreiden suunnittelu ja rakentaminen. Jätevesien johtaminen suuriin ja puhdistusteholtaan hyviin jätevedenpuhdistamoille vähentää

merkittävästi vesistökuormitusta. Hyvänä esimerkkinä ovat Apetit Ruoka Oy:n ja Säskylän puhdistamoiden jätevesien johtaminen siirtoviemäriä pitkin Huittisten keskuspuhdistamolle ja JVP-Eura Oy:n jätevesien johtaminen siirtoviemäriä pitkin Porin Luotsinmäen puhdistamolle.

S. 132: "Säätösalaajituksen ja -kastelun rakentaminen, automatisointi, hoito ja ylläpito happamuuden torjunnassa: happamuuden torjunnan toimenpiteistä erityisen tehokas on säätösalaajituksen ja -kastelun rakentaminen, automatisointi ja käyttö, jota esitetään toimenpideohjelma-alueella 1 299 hehtaarille.

Taulukko 16.8. Happamuuden torjunnan toimenpiteiden määrät, investointikustannukset, käyttö- ja ylläpitokustannukset ja vuosikustannus suunnittelualueittain vuosille 2022–2027."

Taulukon mukaan investointikustannuksia ei ole arvioitu olevan. Näkemyksemme mukaan tämä ei voi pitää paikkaansa. Säätösalaajituksen ja -kastelun rakentaminen ja automatisointi vaativat investointirahoitusta ainakin Eurajoen-Lapinjoen-Sirppujoen ja Kokemäenjoen alaosan ja Loimijoen suunnittelualueilla.

S. 134: "Vesistö rakentamista koskevat luvat ovat pääosin pysyviä. Hankkeiden lupapäätökset sisältävät tavallisesti veloitteen tarkkailla toimenpiteen vaikutuksia vesien tilaan ja kalastoon. Säännöstelyä koskevat luvat ovat myös yleensä pysyviä, mutta niitä voidaan vesilain muutoksen mukaan tarvittaessa muuttaa esim. hydrologisten olosuhteiden tai vesistön käyttötarpeiden muuttuessa."

Tämä seikka koetaan vesiensuojelijoiden keskuudessa ongelmalliseksi. Toteutuneet vesistö rakentamishankkeet ovat olleet 2010 -luvulla pääosin edelleen vanhakantaisia. Luonnonmukaisen vesirakentamisen keinoja, jotka huomioivat myös vesiluonnon on sovellettu harvoin. Pysyvät luvat antavat esimerkiksi perkausyhtiöille vapaat kädet toimia vastoin muiden vedenkäyttäjien intressejä sekä jättää huomioimatta vesirakentamisen vaikutukset vesiluontoon.

Vuoden 1902 vesioikeuslain nojalla ennen 1962 perustetuilla "ojayhtiöillä" ei edes ole lupaa, koska ojituksena toteutettu puron perkaaminen ei sellaista edellyttänyt. Suunnitelmaa (pituus- ja poikkileikkauspiirustusta) pidetään luvan veroisena ja sillä perusteella "ojayhtiö" voi toimia vesistön muut intressit ohittaen. Tämä epäkohta tulee korjata.

Sama koskee vesistöjen säännöstelyä. Yli 50 vuotta vanhat säännöstelyohjeet on laadittu täysin erilaisessa yhteiskunnallisessa tilanteessa. Ohjeiden sisällössä heijastuu maanomistajien, maanviljelijöiden ja teollisuuden intressit. Ohjeiden henki on vesiluonnon rajattomassa hyötykäytössä. Varsinkin Suomen etelä ja länsiosissa vesistöjen hydrologiset olosuhteet ovat 2000 -luvulle tultaessa muuttuneet. Syynä on ennen muuta voimistunut ilmastomuutos. Myös vesistöjen käyttötarpeet ovat muuttumassa. Pintavesiä käytetään enenevässä määrin juomaveden raaka-

aineena, prosessi- ja kasteluvetenä. Vesistöjen virkistyskäyttö, kalastus ja virtavesien vaelluskalat ovat muuttaneet vesistöjen käyttötarpeiden painopistettä.

Vesistö rakentamisen ja säännöstelyn luvat eivät mielestämme voi olla pysyviä / ikuisia vaan niiden pitää olla määräaikaista ja muuttuvien olosuhteiden vaatiessa, niitä pitää voida päivittää.

S. 134: ”Istutukset ovat kalakantojen yleisin hoitomuoto. Merkittävä osuus istutuksista on velvoiteistutuksia, jotka on määrätty vesistön kuormittajalle, rakentajalle tai säännöstelijälle ympäristö- ja vesilain mukaisessa lupapäätöksessä. Velvoiteistutusten määrää tai kustannuksia ei ole arvioitu vesimuodostuma- tai toimenpideohjelmatasolla, vaan ne on esitetty yleisemmin alueemme vesienhoitosuunnitelmassa.”

Näkemyksemme mukaan kalakantojen hoidossa tulee siirtyä velvoiteistutuksista vaelluskalareittien rakentamiseen / kunnostamiseen sekä kutualueiden kunnostamiseen ja luonnonmukaisen lisääntymisen turvaamiseen.

S. 134 – 135: ”Varsinais-Suomen ja Satakunnan toimenpideohjelma-alueella ensisijaisia toimenpiteitä ovat kalojen kulkumahdollisuuksien parantaminen, habitaattikunnostukset ja muut ekologista tilaa parantavat toimenpiteet. Vesistöjen hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi alueella tulee lisäksi toteuttaa rehevöityneiden järvien ja merenlahtien kunnostamisia. Ensisijaisena ja vaikuttavampina toimenpiteinä ovat valuma-alueella tehtävät toimet, toissijaisena itse vesialueella tehtävät kunnostustoimenpiteet. Vesistöissä tehtävät kunnostustoimenpiteet ovat kuitenkin välttämättömiä erityisesti sisäisestä kuormituksesta kärsivissä vesistöissä, joiden osalta pelkät valuma-alueella tehtävät toimenpiteet eivät riitä. Vesienhoidon suunnittelussa kunnostustoimenpiteiden arvioinnissa on pyritty tarkastelemaan vain kohteita, joissa kunnostustoimet parantavat ensisijaisesti vesistön ekologista tilaa, eikä pelkkää virkistyskäyttöarvoa tai muita käyttömahdollisuuksia.”

Näkemyksemme mukaan Varsinais-Suomen ja Satakunnan toimenpideohjelma-alueella tulee soveltaa kalojen, muiden vesieliöiden sekä myös kevytvesiliikenteen (mm. melojat) vapaan liikkumisen turvaamiseksi koko käytössä olevaa keinovalikoimaa soveltuvien osin kuhunkin vaellusesteeseen. Tämä tarkoittaa siis myös mahdollisuutta käyttää vaellusesteen poistamista, vähäistä hyötyä tuottavien patojen purkua tai korvaamista luonnonmukaisella pohjapadolla.

Kalojen vaellusväyliä suunniteltaessa ja rakennettaessa on kiinnitettävä huomiota myös niiden toimivuuteen. Keskeinen ongelma monessa vaellusväylässä on niiden riittämätön virtaama. Väyliä rakennettaessa ja korjattaessa onkin turvattava niiden riittävä ympäristövirtaama.

Mielestämme vesienhoidon suunnittelussa kunnostustoimenpiteiden arvioinnissa ei tule asettaa vastakkain vesistön ekologista tilaa ja virkistyskäyttöarvoa tai muita käyttömahdollisuuksia.

S. 137: "Virtavesien elinympäristökunnostukset painottuvat hyvää huonommassa tilassa oleville vesistöalueille sekä vesistöalueille, joissa rakenteellisilla kunnostuksilla voidaan parantaa vesistöjen ekologista tilaa. Pääasiallisia kunnostusmenetelmiä ovat syvyys- ja virtausolosuhteiden monipuolistaminen kynnysten, syvänteiden ja kiveämisen avulla, kutusoraikkojen ja poikaskivikoiden määrän lisääminen, liettymien poistaminen sekä kuivilleen jääneiden uoman osien vesittäminen. Tulvasuojelluilla jokiosuuksilla käytettäviä kunnostusmenetelmiä ovat suoristetun rantaviivan monimuotoistaminen, suvantoalueiden leventäminen, rantasuojauksien poistaminen tai muuttaminen luonnonmukaisiksi sekä penkereiden poistaminen tai siirtäminen kauemmaksi rantaviivasta."

Tulvasuojelluilla jokiosuuksilla kaikkien luonnonmukaisten vesirakentamisen keinojen soveltaminen nähdään mielekkäänä paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Myös 2 – 3 -tasoperkaukset, tasausaltaat ja vanhojen meanderiuomien käyttöönotto tulee huomioida. Jokien tulvasuojelun keskeisenä elementtinä on myös keskusjärvien säännöstelyn sopeuttaminen purkujokien vesitalouteen ja riittäviin ympäristövirtaamiin toteutumiseen virtavesissä.

S. 137: "Purokunnostuksissa menetelmät ovat pääosin samoja kuin jokivesissä. Liettymien poiston tarve on purovesissä usein suuri. Purokunnostuksissa käytetään myös enemmän puurakenteita, jotka monimuotoistavat uomaa ja puhdistavat puron pohjaa hienosta aineksesta. Elinympäristökunnostukset -toimenpide sisältää myös rumpujen ja sillarakenteiden aiheuttaman esteellisyyden vähentämisen, kuten rummun alapuolisen vedenpinnan noston kivikynnyksin sekä rummun suu- ja lähestymisalueiden raivaukset tai rumpujen uusimiset."

Kaikki vesilain tarkoittamat purot tulee tunnistaa, jotta ne saadaan toimenpiteiden piiriin. Lähinnä tämä tarkoittaa kauan sitten perattuja puroja, joita usein virheellisesti pidetään ojina.

Esitetään toimenpidevalikoimaan puro- / ojakunnostukseen käsipatojen rakentamista. Esimerkiksi soiden ennallistamisen yhteydessä rakennettavat käsipadot vähentävät puroihin ja jokiin pääsevän humus- ja kiintoaineen määrää.

S. 137: "Joen elinympäristökunnostus (valuma-alue yli 100 km²): Toimenpidettä esitetään yhteensä 18 jokimuodostumaan. --- . Kokemäenjoen alaosa-Loimijoen suunnittelualueella Kojonjoki, Loimijoki (alaosan kunnostushanke sisältää 7 koskea + Mommolankosken padon luonnonmukaistamisen), Sävijoki (Kotakoski) ja Mouhijoki (Mouhijärven ja kuivatetun Marjajärven välinen alue)."

Lisätään Harjunpääjoen vesistöalue.

S. 137: "Puron elinympäristökunnostus (valuma-alue alle 100 km²): Toimenpidettä esitetään 3 jokimuodostumaan. --- Eurajoen-Lapinjoen-Sirppujoen suunnittelualueella Pyhäjoki"

Edellä esitetyn kohteen lisäksi Ahmausoja, Ruonoja, Järvioja (yläosa), Juvajoki ja Raakkuunoja (alaosa).

S. 137: ”Pienten virtavesien elinympäristökunnostus (aluetoimenpide): Toimenpide on alueellinen toimenpide, joka kohdentuu vesimuodostumia pienempiin virtavesiin. Toimenpide sisältää kaikkiaan 18 kohdetta. Kiskonjoen-Uskelanjoen-Halikonjoen osa-alueella toimenpide koskee Perniönjoen sivu-uomia, Kiskonjoen valuma-alueella Kirkkojärven yläpuolisia latva- ja sivupuroja sekä Myllyjoki ja Purilanjoki. Paimionjoen-Aurajoen suunnittelualueella kunnostuskohteita on useita mm. Aurajoen latva- ja sivupurot, Kuninkoja, Paimion Vähäjoki ja Karhunoja, Someron Vesanoja ja Kairajärven laskuoja. Kokemäenjoen alaosa-Loimijoen suunnittelualueella toimenpide koskee Joutsijokea ja sen sivu-uomia (mm. Kissainoja, Juupajoki, Ahmauksenoja) sekä Hanhijokea ja sen sivu-uomia. Karvianjoen suunnittelualueella toimenpide koskee Karvianjoen sivu-uomia.”

Lisätään suoraan mereen laskevat purot, kuten esimerkiksi Uksjoki, Kasalanjoki, Pinkjärvenoja, Raumanjoki ja Rauman Pitkäjärven oja.

S. 138: ”Eurajoen-Lapinjoen-Sirppujoen suunnittelualueella kohteet ovat Kauttunkosken ja Eurakosken kalatiet (Eurajoen yläosa), Harolankosken pato (Köyliönjoki) sekä Lapinjoessa Lapinkosken voimalaitoksen kalatie ja Huiskonkosken säännöstelypato (samassa luvassa myös muita patorakenteita, jotka merkittäviä vaellusesteitä, yhteensä 3 kpl).”

Lisäyksenä Tura- ja Narvijärvien patojen kunnostus ja nousuesteiden poisto sekä Pappilankosken kalatien lisäkunnostus. Köyliönjoesta Myllykyläntien myllypadon kalatie (Hyrykoski).

S. 138: *Kokemäenjoen alaosan suunnittelualue puuttuu. Lisätään Harjavallan, Kolsin, Äetsän ja Tyrvään voimalaitosten ohitusuomien suunnittelun käynnistäminen (vrt. Oulujoki). Lisäksi Harjunpäänjoen vesistö Joutsijärvestä Solakoskelle.*

S. 138 Säännöstelykäytännön kehittäminen

Lisäyksenä Pyhäjärven säännöstelyohjeiden kehittäminen Eurajoen valuma-alueen hydrologisen tasapainon säilyttämiseksi sekä Eurajoen tulvasuojelun ja riittävän virtaaman takaamiseksi sekä Pappilankosken kalatien ja alajuoksun riittävän ympäristövirtaaman takaaminen.

S. 138 Vesirakentamisen haittojen vähentäminen

Lisäyksenä valtatie 8 perusparantamiseen liittyvät vesirakentamisen haitat Eurajoen keskusta-alueella.

S. 138 Erityisalueiksi nimettyjen Natura-alueiden kunnostus

”Erityisalueiksi nimettyjen Natura-alueiden kunnostustoimenpiteiden pääasiallinen tarkoitus on alueen suojeluarvojen ylläpitäminen tai parantaminen siten, että ne edistävät myös vesienhoidon tavoitteita.”

Ehdotuksessa puhutaan vain lintuvesien kunnostuksesta.

Mielestämme tähän pitää lisätä soiden ennallistaminen. Esimerkkinä on Eurajoen vesistöalueelta Metsähallituksen omistama Kakkerinsuon Natura -alue. Aluetta rauhoitettaessa on jostain syystä jäänyt suuri määrä suoilta tulevia ojia tukkimatta. Ojien padottaminen edistää suon ennallistamista ja vähentää vesistöön (Eurajoki) pääsevän humus- ja kiintoaineen, sulfiittien ja mahdollisten muiden haitallisten aineiden määrää.

Ehdotamme Huhdan-Kakkerinsuon Natura-alueen ennallistamishankkeen lisäämistä vesienhoidon toimenpideohjelmaan.

S. 140: "Taulukko 16.9. Vesirakentamisen, säännöstelyn ja vesistökuunnostusten toimenpiteiden määrät, investointikustannukset, käyttö- ja ylläpitokustannukset ja vuosikustannus suunnittelualueittain vuosille 2022–2027." *Kappaleeseen 16.2.7 Vesirakentaminen, säännöstely ja vesistökuunnostukset tehdyt vesistöaluelisäykset tulee lisätä Taulukkoon 16.9.*

S. 148: "Toimenpideohjelma-alueen pintavesien ekologista tilaa koskevien aikataulupoikkeamien määrät on esitetty taulukossa 17.3 ja kuvassa 17.1. Hyvän ekologisen tilan saavuttaminen edellyttää toimenpideohjelma-alueella jatkoaikaa 217 vesimuodostuman osalta, joka on 70 % toimenpideohjelma-alueen pintavesimuodostumista."

Ehdotuksen mukaan lähes neljännes vesimuodostumista ei saavuta hoitosuunnitelman mukaan hyvää ekologista tilaa edes vuoteen 2027 mennessä, vaan niiden tilatavoitteen saavuttaminen siirtyy edelleen. EU:n vesipuitedirektiivin mukaan vesistöjen hyvä tila olisi pitänyt saavuttaa viimeistään vuonna 2015. Nyt takarajaksi on asetettu vuosi 2027. Hoitosuunnitelmaehdotus kielii tavoitteiden löysyydestä. Esitämme vakavan huolen Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen hyvän ekologisen tilan saavuttamisesta. Hajakuormituksen vähentämiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja laatia toimenpiteet ja niiden volyymit siten, että vesistöjen hyvä tila saavutetaan vuoteen 2027 mennessä.

S. 137, kappaleeseen "Purokunnostuksissa menetelmät ovat..." tulee lisätä: "Kaikki vesilain tarkoittamat purot tulee tunnistaa, jotta ne saadaan toimenpiteiden piiriin. Lähinnä tämä tarkoittaa kauan sitten perattuja puroja, joita usein virheellisesti pidetään ojina."

Kappaleeseen "Joen elinympäristökunnostus (valuma-alue yli 100 km²)" tulee lisätä: Kokemäenjoen alaosan - Loimijoen suunnittelualueella **koko Harjunpäänjoen vesistö**.

Kappaleen "Pienten virtavesien elinympäristökunnostus" perään tulee lisätä omana kappaleena: **"Suoraan mereen laskevat purot, esimerkiksi Uksjoki, Pinkjärvenoja, Raumanjoki jne"**.

Kalankulkua helpottaviin toimenpiteisiin pitää lisätä "Kokemäenjoen

alaosa-Loimijoen suunnittelualueella" perään **"Harjunpäänjoen vesistö Joutsijärvestä Solakoskelle"**.

Edellä mainitut tulee lisätä taulukkoon 16.9.

Lisäksi ehdotuksena: "Ohitusuomien ja/tai kalateiden suunnittelu Kokemäenjoen voimalaitosten Harjavalta, Kolsi, Äetsä ja Tyrvää ohittamiseksi."

Ilpo Koppinen
puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliitto, Satakunnan piiri

Karri Jutila
aluesihtööri

Markku Suominen

Seppo Varjonen
SLL:n Satakunnan piirihallituksen vesityöryhmä